

ROLUL INDICATORILOR ARGUMENTATIVI LA FORMAREA ETOSULUI DISCURSIV ÎN COMUNICAREA POLITICĂ

Eleonora MIHAILA

CZU: 81`42:32

darie@yahoo.com

Crearea unui etos discursiv favorabil, pe fundamentul etosului prediscursiv, este una din preocupările majore ale oratorilor din sfera politică, în aspirația lor continuă de a-și asigura credibilitatea mesajelor enunțate și, respectiv, adeziunea unui public cât mai larg față de pozițiile adoptate. Un rol important la (de-)construcția propriei imagini sociodiscursive a oratorului le revine indicatorilor argumentativi. Mai mult decât atât, actanții politici fac uz, în mod conștient sau inconștient, de aceste instrumente pentru a (de-)construi, în discursurile lor conflictuale, etosul adversarilor politici. Prezenta cercetare își propune drept obiectiv stabilirea unei tipologii a indicatorilor argumentativi și demonstrarea utilității unei abordări interpretative în materie de indicatori argumentativi predominanți în discursurile politice. Din punct de vedere practic, cercetarea de față se bazează pe o abordare pragmatică și lexicometrică aplicată pe un corpus format din discursuri selectate din campania electorală prezidențială franceză din 2017 (Hyperbase, online).

Care sunt indicatorii argumentativi care au funcția de a semnala relațiile dintre argument-premise și teză-concluzie? Având în vedere diversitatea apelativelor („indicatori ai argumentării sau mărci ale argumentării” [6, p.50], „marqueurs de structuration argumentative” (markeri ai structurării argumentative) [5, p. 374], „connecteurs” (conectori) [1, p.198], „opérateurs argumentatifs et connecteurs argumentatifs” (operatori argumentativi și conectori argumentativi) [Anscombe et al., *apud* 5, p. 375]) vehiculate în literatura de specialitate ce ține de teoria argumentării, argumentarea în discurs, argumentarea în limbă, am optat pentru termenul generic de *indicatori*. Am considerat acest termen generic ca fiind unul suficient de cuprinzător în sensul că poate semnala prezența secvențelor argumentative în cadrul textului/discursului politic. Tipurile de indicatori argumentativi – markeri metadiscursivi, conectori predicativi și conectori interactivi, conectori argumentativi propriu-ziși – sunt discutate în funcție de ascendența lor în argumentativitate.

Preluând clasificarea cuprinzătoare a conectorilor realizată de Roulet et alii în 1985 pe criteriul pragmatic [Roulet et al., *apud* 7, p. 87-88], și ajustată de D. P. Spiță, am continuat prin a o actualiza pentru a ajunge la o perspectivă mai generalizatoare asupra indicatorilor de argumentare, în funcție de obiectivul cercetării noastre. Aplicând criteriul de clasificare în baza ascendenței gradului argumentativ al indicatorilor în cauză și, prin urmare, gradul lor de indispensabilitate pentru actul argumentativ, am stabilit următoarele tipuri de indicatori argumentativi:

1. markerii metadiscursivi, o subclasă care operează la nivelul activității enunțative, și nu la nivelul conținutului:

a) „les petits-mots”, care nu afectează substanța discursului, deoarece au o funcție fatică, și sunt primele care se șterg în varianta scrisă a discursului (de ex.: *bon, ben, alors, donc*);

b) unități adverbiale enunțiative, cum ar fi: *entre nous, franchement, blague à part* etc., care apar ca niște comentarii pe marginea enunțului;

c) markeri de structurare secvențială:

i. markeri cu funcție de ordonare și compactare (de ex.: *d'une part/d'autre part, pour commencer, à prim abord, qui plus est, ceci dit*).

ii. construcțiile de încadrare care marchează un argument. Această subclasă include « tous les termes pleins servant à parler des argumentations » (toți termenii cu sens deplin folosiți pentru a vorbi despre argumentații) [5, p. 381], sub forma indicatorilor nominali (de ex.: *argument, contre-argument, conclusion, contre-conclusion, prémisses, objection, réfutation*) și a construcțiilor de încadrare propriuzise (de tipul: *C'est ma conclusion, une conséquence, un argument à prendre en considération*).

2. Conectorii predicativi (V) sunt subclasa de verbe care asigură predicția fie (a) a concluziei unui argument, fie (b) a unui argument al concluziei [5, p.381].

(a) Un predicat conector (V) poate predica concluzia unui argument:

Ex.: « *Cette cécité prouve qu'ils ne sont pas en situation d'avoir une majorité.* » (Această orbire demonstrează că ei nu sunt în măsură să aibă o majoritate.) (Macron, Emmanuel. *Interview pour Le Figaro*, 29 aprilie 2017) [3].

(b) Un predicat conector (V) poate predica un argument al unei concluzii:

Ex.: « *Par ce résultat historique et massif, les Français ont désigné l'alliance patriote et républicaine comme la première force d'opposition au projet du nouveau président.* » (Prin acest rezultat istoric masiv, francezii au desemnat alianța patriotică și republicană drept prima forță de opoziție pentru proiectul unui președinte nou.) (Le Pen, Marine. *7 mai 2017 : Mon allocution*) [3].

3. Conectorii interactivi constituie subclasa care leagă argumentul de teza regentă, fiind caracterizați de un grad maxim de argumentativitate:

a) conectorii argumentativi propriu-ziși: *car, parce que, comme, en effet, même*, etc.;

b) conectorii contraargumentativi: *bien que, mais, quand même, pourtant, cependant*, etc.;

c) conectorii consecutivi: *donc, par conséquent, aussi, ainsi*;

d) conectorii reevaluativi:

i.a.de recapitulare coorientativă: *bref, en somme, au fond, en conclusion*, etc.;

i.b.de recapitulare antiorientativă: *de toute façon, en fin de compte, finalement*, etc.;

ii. conectorii reevaluativi corectivi: *en fait, en tout cas, enfin* etc.;

e) conectorii ilustrativi: *par exemple, ainsi, en l'occurrence* etc. [7, p. 88-89].

Aplicând metoda lexicometrică prin intermediul platformei de analiză statistică a discursului politic francez *Mesure du discours* (director științific: lexicologul francez

Damon Mayaffre) și aplicația *Hyperbase*, am reușit să identificăm indicatorii argumentativi cu cea mai înaltă rată de frecvență în discursurile a cinci candidați la funcția de Președinte al Republicii Franceze din campania prezidențială din 2017. Vom rezuma aici concluziile referitor la candidații care au trecut în cel de-al doilea tur de scrutin din 7 mai 2017. Astfel, **Emmanuel Macron**, cel mai tânăr dintre candidați, fost ministru al Economiei în Guvernul Manuel Valls și fondator al partidului *La République en marche!*, adversarul clivajului stânga-dreapta, a avut o predilecție aproape egală pentru conectorul argumentativ propriu-zis *parce que* (14,6) și pentru conectorul consecutiv *donc* (14,3). Această predilecție l-a poziționat ca deținător al unui **ethos discursiv de competență** (în modalitatea SAVOIR+SAVOIR FAIRE). Or, această formulă a răspuns așteptărilor unui segment de 66,10% din electoratul francez, care și-a dat votul pentru Emmanuel Macron în cel de-al doilea tur de scrutin din 7 mai 2017. **Marine Le Pen**, președinta controversatului Front Național, cunoscută pentru ostilitatea sa în problema imigrației și a insecurității naționale, exploatează în principal conectorul contra-argumentativ *pourtant* (7.2) și conectorul consecutiv/ilustrativ *ainsi* (5.1). Prin încercarea de a seduce susținătorii lui Jean-Luc Mélenchon și prin agresivitatea sa în campania dintre cele două tururi, Marine Le Pen și-a construit un **ethos discursiv al polemicii** – « une arme à double tranchant » (o armă cu două tăișuri) [2, p.109] (în modalitatea VOULOIR DISCRÉDITER), care i-a asigurat 33,90% din voturile în cel de-al doilea tur de scrutin din 7 mai 2017.

În concluzie, constatăm victoria competenței, care a fost la ordinea zilei, deoarece electoratul a văzut-o indispensabilă pentru rezolvarea problemelor socioeconomice actuale. Nici elocvența, nici sinceritatea nu pot asigura doar prin ele însele convingerea electoratului. Pe de altă parte, polemicile care cad în agresivitate și justificare, chiar dacă se bazează pe contestarea acuzației, sunt arme cu două tăișuri care sfârșesc prin a deconstrui etosul discursiv. Indicatorii argumentativi sunt instrumente de concatenare și, prin urmare, de valorificare a ideilor în procesul de (de-)construcție a etosului discursiv.

Referințe:

1. AMOSSY, Ruth. *Argumentation dans le discours*. Paris: Armand Colin: 2012. 346 p.
2. CHARAUDEAU, P. *Le discours politique. Les masques du pouvoir*. Paris: Vuibert, 2014. 255 p.
3. *Hyperbase. Aplicație universitară pentru explorarea documentară și statistică a textelor*. [Accesat la 09 august 2021]. Disponibil: <http://hyperbase.unice.fr/hyperbase/?query=>.
4. *Mesure du discours. Platformă de analiză statistică a discursului politic francez. Metode logometrice&Deep-learning*. [Accesat la 09 august 2021]. Disponibil: <http://mesure-du-discours.unice.fr>.
5. PLANTIN, Ch. *Dictionnaire de l'argumentation. Une introduction aux études d'argumentation*. Lyon : ENS Éditions, 2016. 633 p.
6. SĂLĂVĂSTRU, C. *Teoria și practica argumentării*. Iași: Polirom, 2003. 413 p.
7. SPIȚĂ, D.P. *Les connecteurs en français et en roumain*. Iași: Institutul European, 2003. 310 p.